GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACŢIUNEA ŞI ADMINISTRAŢIUNEA: BRAŞOVŬ, piaţa mare Nr. 22.

„GAZETA" IESE ÎN FIECARE ḐI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe şése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România şi străinătate:
Pe anŭ 40 fr., pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 francĭ.

ANULŬ L.

SĔ PRENUMERĂ:
la poşte, la librării şi pe la dd. corespondenţĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmond 6 cr. şi timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 265 *Mercurĭ, 2 (14) Decemvre.* **1887.**

Braşovŭ, 1 Decemvre 1887.

Dămŭ locŭ în fruntea fóiei unui importantŭ articulŭ ce ne vine din părţile Sĕlăgiene. Elŭ aruncă lumină asupra stadiului în care ne au adusŭ prigonirile pornite contra limbei şi a bisericelorŭ nóstre. Credemŭ de lipsă a face sĕ se audă acéstă voce eşită din sinulŭ celorŭ nemijlocitŭ ameninţaţĭ inainte de a ne pronunţa asupra situaţiunei nóstre de faţă. Étă articululŭ:

Sĕlagiu, în Decemvre 1887.

Lupta de naţionalitate la noi ia dimensiunĭ din ce în ce mai marĭ. Ea este inegală, căcĭ inegale suntŭ puterile de carĭ dispunŭ cei dela putere, în asemĕnare cu puterea naţiunilorŭ asuprite. Şi décă totuşĭ din acéstă luptă invingătorĭ vorŭ eşi asupriţii, acésta va fi a-se atribui în prima liniă simţului desvoltatŭ alŭ naţionalităţii, éră în a doua nenaturalului scopŭ ce-lŭ urmăresce elementulŭ domnitorŭ în acéstă luptă.

Incă înainte de 1848, s'au manifestatŭ din partea ungurismului nisuinţe de cucerirĭ naţionale, nisuinţe, de maghiarisare. Acestorŭ nisuinţe însĕ li s'au opusŭ stăvilare puternice. Intre principalele stâncĭ, de carĭ se loviră şi se lovescŭ şi aḑi aceste nisuinţe suntŭ fără îndoială biserica şi şcóla naţiunilorŭ asuprite.

Pentru a cucerì aceste cetăţĭ, în carĭ naţiunile nemaghiare din acestŭ statŭ îşĭ apĕră şi păstréză naţionalitatea, se întrebuinţéză tóte mijlócele permise şi nepermise, legale şi ilegale, constituţionale şi neconstituţionale.

Pentru a puté intra în cetatea naţionalităţilorŭ se folosescŭ din partea puterei publice presiunĭ, terorisărĭ, linguşirĭ, se comitŭ chiar călcărĭ de lege începĕndŭ faţă cu capii bisericelorŭ până şi faţă cu cei mai inferiorĭ diregĕtorĭ ai bisericei şi şcólei.

Astfelŭ au aflatŭ adversarii naţionalităţii nóstre în estrasele matriculare o armă cu două tăişurĭ, pe care o folosescŭ pentru a face presiune asupra preoţilorŭ şi a'i pune în lupta şi neînţelegere cu poporenii lorŭ credincioşĭ.

Călărindŭ pe calulŭ lorŭ de bătaiă: limba oficială a statului, pretindŭ dela preoţĭ şi în specie dela preoţii românĭ în mânia legilorŭ sancţionate, ca aceştia sĕ dea estrasele matriculare în limba maghiară séu în copia maghiară legalisată.

Biserica îşĭ are posiţiunea sa faţă cu statulŭ bine definită. Biserica la noi este autonómă, ea îşĭ dă sieşĭ legĭ şi are dreptulŭ a cere sĕ fiă respectate.

In cestiunea estraselorŭ matriculare însĕ statulŭ ignoréză dreptulŭ şi legile bisericei. Căcĭ matriculele suntŭ documente publice odată recunoscute din partea statului ca atarĭ, în carĭ a induce vre-o incorectitate séu a corege ceva în cele esenţiale după liberulŭ arbitriu şi în contra adevĕrului, involvă în sine crimă. Deptulŭ bisericescŭ declară şi estrasele matriculare ca documente publice. „Fie-care estrasŭ trebue sĕ corĕspundă deplinŭ cu protocolulŭ din care se face". (Dr. Raţiu. Instituţiunile dreptului bisericescŭ, pagina 365).

Afară de aceea, ordinaţiunea ministerială din an. 1771 precum legea de naţionalitate dau dreptŭ preoţilorŭ de a duce matriculele în limba maternă şi a da estrasele în aceeaşĭ limbă.

Cu tóte aceste ce facŭ diregĕtorii statului pe la noi? Respingŭ tóte actele partidelorŭ, carĭ au afacerĭ cu oficiele judiciarĭ séu administrative, décă lângă acele se aclude estrasŭ matricularŭ în limba română şi nu în limba statului maghiară.

Acésta o facŭ ei cu scopulŭ vĕditŭ ca sĕ influinţeze asupra preoţimei în favórea maghiarisărei. Căcĭ partida respectivă neajungĕndu-şĭ scopulŭ cu estrasulŭ, vede în preotŭ causa neajunsului sĕu şi astfelŭ preotulŭ este adusŭ în colisiune cu poporulŭ pe care ilŭ păstoresce, spre mare daună a ambelorŭ părţĭ.

Dér aşa nu e bine. Biserica este o cetăţuiă întărită, redută asupra căreia inimiculŭ acuma începe a'şĭ îndrepta asaltulŭ. Nu trebue sĕ-lŭ lăsămŭ sĕ între în ea cu aşa mare uşurinţă, căcĭ ajunsŭ odată în posesiunea acestei redute, va fi a lui şi a doua cetate de apĕrare a naţionalităţii.

Ce sĕ facemŭ dér spre apĕrarea nóstră? *Unulŭ câte unulŭ nu ne putemŭ apĕra*, căcĭ ḑis'a de multŭ poetulŭ că, „unde-i unulŭ nu-i putere la nevoi şi la durere."

Se recere déră ca sĕ punemŭ umĕrŭ la umĕrŭ, sĕ ne apĕrămŭ drepturile nóstre sânte câte ne-au mai rĕmasŭ şi sĕ nu lăsămŭ ca inimiculŭ sĕ facă o spărtură câtŭ de neînsemnată în zidulŭ cetăţii nóstre, ca nu cumva din acea mică spărtură sĕ se facă în grabă o pórtă deschisă, pe care inimiculŭ sĕ între după placŭ şi sĕ ne supere şi turbure când va voi.

Statulŭ are dreptulŭ de a se apĕra (jus cavendi), adecă are dreptulŭ de a depărta şi delătura totŭ ce i-ar puté fi stricăciosŭ orĭ de unde ar puté veni aşa ceva asupra lui. Intocmai are acestŭ dreptŭ şi biserica faţă cu statulŭ, ca adecă sĕ nu lase ca statulŭ sub pretextulŭ binelui politicŭ sĕ abuseze cu puterea sa, sĕ nu lase ca acesta sĕ decidă séu sĕ pretindă ceva, ce ar fi spre detrimentulŭ religiunei, bisericei şi mântuirei sufletelorŭ (Dr. Raţiu. Instituţiunile dreptului bisericescŭ (canonicŭ) pag. 405).

Şi ce arme are decĭ biserica spre a se apĕra? Ea are arme puternice legale şi arme spirituale, precum adhortaţiunĭ, reclamaţiunĭ, representaţiunĭ, şi pe urmă perseveranţă şi constanţă în apĕrarea dreptului sĕu şi a binelui şi a credincioşilorŭ sĕi.

Sĕ ne folosimŭ decĭ de aceste arme spre a pĕrarea nóstră şi a bisericei nóstre! Sĕ facemŭ tractŭ de tractŭ representaţiune la locurile competente cu protopopulŭ în frunte, căcĭ inimiculŭ, vĕḑêndu-ne că ne cunóscemŭ dreptulŭ şi suntemŭ solidarĭ, va fi mai cu respectŭ faţă cu noi şi biserica nóstră.

Sĕ nu ne lăsămŭ în grabă rĕsboiţĭ, sĕ nu cedămŭ nimicŭ din dreptulŭ nostru, nicĭ atuncĭ când cu presiunĭ şi terorisărĭ se încércă inimiculŭ bisericei şi a naţionalităţii nóstre sĕ ne stórcă, nicĭ atuncĭ când cu vorbe dulcĭ voiescŭ a ne face sĕ ne uitămŭ de datorinţa nóstră de a fi sentinela neadormită a bisericei şi a némului nostru.

Eră decumva făcĕndŭ acésta, adecă împlinindu-ne sânta datorinţă vomŭ suferi neplăcerĭ şi multe neajunsurĭ, acele sĕ nu ne descurageze şi slăbéscă în hotărîrea de a resista, ci sĕ ne întărescă, căcĭ esemplu avemŭ în creştinii cei de pe timpulŭ persecuţiunilorŭ, esemplu avemŭ în străbunii noştri, de carĭ a ne face demnĭ datorĭ suntemŭ!

Scrisore de aderinţă adresată generalului Traianŭ Doda.

Jurulŭ Tecei, 5 Decemvre 1887.

Onorată Redacţiune! Românii din cerculŭ electoralŭ alŭ Tecei şi Ormenişului de Câmpia prin acésta sincerŭ şi cu mare bucuriă aducŭ adêncă mulţumită Ilustrităţii Sale domnului generalŭ Traianŭ Doda pentru resoluţii paşĭ, pre carĭ Ilustritatea Sa, în numele sĕu, alŭ cercului sĕu, ba alŭ intregului românismŭ din Ungaria, Bănatŭ şi Ardealŭ i-a făcutŭ către Inalta Dietă, şi cu toţii dechiarându-ne că aderămŭ şi din inimă consimţimŭ espresiunilorŭ Ilustrităţei Sale, din adênculŭ inimelorŭ nóstre susŭ şi tare îi strigămŭ: Sĕ trăéscă Ilustritatea Sa domnulŭ generalŭ Traianŭ Doda, fala naţiunei române, dechiarându-ne că în totŭ loculŭ pre calea apucată cu cea mai mare resoluţiune îi vomŭ urma.

Gregoriu Vitézu. **Ioanŭ Moldovanŭ**, preotŭ rom. gr. cat. în Uifaleu.

SCIRILE ḐILEI.

»Ellenzék« publică în numĕrulŭ sĕu dela 9 Decemvre următórea telegramă, primită din Făgăraşŭ: „La alegerea representanţei comunale, ţinută erĭ, în alŭ doilea cercŭ electoralŭ după o luptă mare au invinsŭ Maghiarii faţă cu coaliţiunea naţionalităţilorŭ; astfeliu în representanţă este asigurată maioritatea maghiară..." La acestea adauge »Ellenzék«, că în acestŭ comitatŭ, locuitŭ în preponderanţă de Valahĭ, până acum afacerile comune erau conduse de Românĭ, în representanţă elementulŭ maghiarŭ n'a putută până acum sĕ precumpănéscă, dér acum în urma ultimelorŭ alegerĭ, Maghiarii au obţinutŭ tocmai acestŭ resultatŭ neaşteptatŭ." — Stau *bine* Oltenii noştri, acum tóte vorŭ merge pe unguresce. Cine strică? Proverbulŭ ḑice că fiecare dórme cum îşĭ aşterne.

—x—

Sâmbătă în 28 Noemvre s'a serbatŭ în *Bucurescĭ* cu Tedeum şi cu paradă militară *aniversarea luărei Plevnei.*

—x—

Din Timişora se scrie: »In comuna *Cuşteiu* a fostŭ împuşcatŭ economulŭ Neculae Savu, pe când cina, de afară prin feréstră. Savu e rănitŭ de mórte şi cu greu va scăpa cu vieţă. Făptuitorulŭ nu s'a descoperitŭ, deşi fisolgăbirĕulŭ Csapo cu 8 gendarmĭ l'au urmăritŭ, dér fără resultatŭ, fiindŭ nóptea intunecósă. Din causa nesiguranţei ce domnesce în Cuşteiu de mai multŭ timpŭ, comitatulŭ va cere proclamarea statariului." — Ce stărĭ »fericite!"

—x—

Ministrulŭ de honveḑi a provocatŭ printr'unŭ cerculară tóte municipiile sĕ esecute urgentu *conscrierea militară de cai* şi clasificaţiunea lorŭ pentru anulŭ 1888, precum şi conscrierea căralorŭ ce stau la disposiţiune pentru casulŭ de mobilisare, şi raportele respective sĕ le trimétă câtŭ mai curêndŭ ministerului.

—x—

Profesorulŭ de universitate Dr. *Karl Langer* a muritŭ la 8 Decemvre n. în vêrstă de 69 de anĭ în Viena.

Gimnasiulŭ de Beiuşŭ.

Sub acestŭ titlu a apărutŭ în numĕrulŭ 232 din 14/26 Oct. a. c. a ḑiarului „Tribuna" unŭ articulŭ în contra spiritului ce domnesce în acelŭ gimnasiu şi a capacităţei corpului didacticŭ, ba ce e mai multŭ, în elŭ se timbréză acelŭ gimnasiu ca unŭ institutŭ, carele dela înfiinţarea sa n'a contribuitŭ la înflorirea poporului românescŭ din acea provincia pentru carele fu instituitŭ.

Este semnificativŭ, că gimnasiulŭ Beiuşianŭ a mai fostŭ atacatŭ în ḑiarulŭ „Tribuna" şi în anulŭ trecutŭ, eră articululŭ acĭ amintitŭ se vede a fi continuarea aceluiaşĭ atacŭ; va sĕ ḑică unŭ cineva şi-a alesŭ acestŭ gimnasiu de ţintă împroşcărilorŭ sale, fiă însĕ mângăiatŭ acestŭ institutŭ românŭ, căcĭ colonele »Tribunei" au datŭ locŭ atacurilorŭ şi în contra gimnasiului din Blaşŭ, Eră mai de aprópe în contra şcólei civile de fete dela Sibiiu...

Sĕ ventilămŭ însĕ puţintelŭ lucrulŭ şi sĕ scălciămŭ fuiórele nemeliţate din acelŭ comunicatŭ alŭ „Tribunei":

In primele şire ḑice respectivulŭ corespondinte: „nu noi suntemŭ aceie carĭ stăruim sĕ ne ocupămŭ cu gimnasiulŭ de Beiuşiu« şi după acestea în prima aliniă ḑice „noi amŭ fostŭ cei din'tâiu carĭ ne-amŭ esprimatŭ părerea, că gimnasiulŭ aşa cum este elŭ condusŭ, n'o sĕ aibă bunŭ sfêrşitŭ«, unde este aci nexulŭ logicŭ? A nu ne ocupa cu cineva şi totuşĭ noi sĕ fimŭ primii, carĭ sĕ dămŭ sfaturĭ aceluia? In adevĕrŭ éstmodŭ de espresiunĭ nerumegate dovedescŭ numai sĕrăciă spirituală.

Corespondintele voindŭ a ni se face „magnus Apollo« accentuă *a)* necesitatea unei reformărĭ radicale a spiritului ce domnesce în acelŭ aşeḑământŭ de cultură. *b)* necesitatea reformărei corpului didacticŭ, *c)* necesitatea d'a ridica gimnasiulŭ din starea de plânsŭ, în care a ajunsŭ prin nechibzuita chivernisélă acelorŭ chiămaţĭ.

Sĕ le luămŭ şi aceste în ordine la analisă:

a) ce privesce spiritulŭ care domnesce în acestŭ gimnasiu, era de doritŭ ca corespondintele sĕ se esprime

mai chiar, ce înțelege: spirituĭŭ sciințelorŭ, alŭ culturei reale, seu a simțului naționalŭ?

Eu, care am eșitŭ din acelŭ gimnasiu în anulŭ 1847, am vĕḑutŭ din anŭ în anŭ rĕsărindŭ d n elŭ o frumósă pleiadă a românismului, am urmăritŭ cu atențiune fasele și reformele prin carĭ a trecutŭ și prin tóte aceste a păstratŭ și susținutŭ cultura și spiritulŭ român. Martoră ne este numerósa inteligință din Ungaria, Banatŭ, unele părțĭ ale Transilvaniei, și chiar Bucovina, crescută în acestŭ gimnasiu, despre care în mânia asertiunei corespondentului «Tribunei" potŭ afirma, cu mulțĭ alții lângă mine, că viéța culturală și spirituală ce domnesce de presinte în acestŭ gimnasiu, nu este inferióră celorŭ trecute.

Nu e vórbă, suntŭ timpurĭ în carĭ acțiunea, caracterulŭ vieței unui individŭ séu generațiunĭ îșĭ dá o espresiune mai viă, mai estensivă, căcĭ căldura produce espansiune, si suntŭ timpurĭ carĭ aducŭ gerulŭ, care nu permite espansiune, căcĭ frigulŭ contrage

Sĕ vorbimŭ mai chiarŭ? Ne înțelege totă suflarea românéscă bine sĕmțitóre, totŭ omulŭ espertŭ care a trecutŭ prin foculŭ tinerețelorŭ. Étă, d-le corespondinte, din astfeliu de motive este a se jndeca spiritulŭ ce domnesce aḑĭ nu numai în gimnasiulŭ Beiușanŭ, ci în tóte gimnasiile românescĭ.

b) La acestŭ punctŭ trebue sĕ accentuămŭ că corpulŭ didacticŭ dela gimnasiulŭ Beiușianŭ, în puterea regulamintelorŭ existente, șĭ-a făcutŭ calificațiunea sa la universitățile din Budapesta și Clușiu, depunĕndŭ esamenele recerute pentru tóte liceele (gimnasiile) statului, eră din limba română au fostŭ esaminațĭ la Budapesta prin d-lŭ Ales. Romanŭ și la Clușiu prin d lŭ Grig. Silasi, profesorĭ universitarĭ.

Óre din ce privință ar pofti d-lŭ corespondentŭ reformarea corpului didacticŭ? Éră nu ne spune, vorbesce numai în generalitate; prin urmare și rĕspunsulŭ nostru numai generalŭ póte sĕ fiă. Trebue totușĭ se însemnămŭ că acestŭ corpŭ didacticŭ stă sub douĕ controlurĭ, unulŭ alŭ statului prin supremulŭ directorŭ de învĕțămĕntŭ, și altulŭ al Episcopului gr. cat românŭ de Oradea mare, ca patronulŭ și supremulŭ îngrijitorŭ alŭ acestui institutŭ Étă o posițiune critică, în care profesorii dela gimnasiile statului nu se găsescŭ...

c) Frasa clasică »că *nechibsuita chivernisélă*" (chiar gurița lui kiulafoglu) va sĕ ḑică necumpĕnita conducere seu guvernare »a *celorŭ chiămațĭ* l'a adusŭ gimnasiulŭ la starea de plânsŭ" décă ar fi adevĕrată, ar lovì în prima liniă pe d. episcopŭ diecesanŭ despre care corespondintele ḑice: „câtă vreme institutulŭ va fi sub privighearea unui bărbatŭ activŭ și conscențiosŭ ca Preasânția sa, n'avemŭ de ce sĕ ne îngrijimŭ", îlŭ lovesce ḑicŭ în prima liniă, căcĭ Présânția Sa, ca patronulŭ și supremulŭ diriginte alŭ gimnasiului, denumesce și dimite atâtŭ pe directorulŭ câtŭ și pe profesorii gimnasialĭ.— Decĭ d-lŭ corespondentŭ unde 'lŭ laudă pe cineva, totŭ a olo îlŭ și lovesce...

Ponderosulŭ politicŭ-corespondentŭ acusă greu gimnasiulŭ „că *la activulŭ culturei naționale de vre-o câțĭ-va anĭ n'a contribuitŭ nimicŭ;* eră la passivŭ a contribuitŭ într'unŭ modŭ îngrijitorŭ: și pentru acésta aduce ca dovadă spiritulŭ naționalŭ infectatŭ de prin părțile Crișene și Sătmărene.

Acéstă asertiune este o adevĕrată scălciătură de idei; stă în contradicere cu faptele; căcĭ este cunoscutŭ, că décă mai esistă sĕmțŭ naționalŭ în părtile amintite, acesta este susținutŭ și propagatŭ mai vĕrtosŭ prin ómenĭ eșițĭ din acelŭ gimnasiu. Altcum protestămŭ în contra bănuelei d-lui corespondentŭ, ca și când părțile Crișiane arŭ fi infactate în sĕmțulŭ naționalŭ; vorŭ fi și pe acolo pĕcătoșĭ ca pretutindenea, der aceste casurĭ suntŭ escepțiune dela regulă.

Apoĭ décă în comitatulŭ Sătmarului n'ar fi aprópe nicĭ o inteligință română; décă comitatulŭ șĭ-ar fi perdutŭ caracterulŭ naționalŭ, și preoții limba: óre gimnasiulŭ Beiușanŭ sĕ pórte vina? Óre direcțiunea și corpulŭ didacticŭ alŭ gimnasiului póte sĕ aducă cu funia tinerii din Sătmarŭ sĕ frecventeze gimnasiulŭ românescŭ, când ei din causa lipsei de mijlóce suntŭ nevoiți a cerceta gimnasii străine mai aprópe, cum e Oradea mare cu gimnasiulŭ și academia, carĭ stau la mijlocŭ între Beiușŭ și Sătmarŭ?

Óre direcțiunea și corpulŭ didacticŭ alŭ gimnasiului Beiușanŭ îi póte deține pe tinerii din comitatulŭ Sătmarelui crescuțĭ pe la Beiușŭ, pe terenulŭ aceluiașĭ comitatŭ? Și décă în urmă careva seu câțĭva din ei și dintre preoțĭ îșĭ negrijescŭ limba, și rĕcescŭ în sĕmțulŭ naționalŭ, óre gimnasiulŭ sĕ pórte la acésta vina?

Altcum fiă d corespondentŭ convinsŭ că acei 3—4 preoți din Comitatulŭ Sătmarelui, carĭ suntŭ îmbĕtațĭ de spiritulŭ maghiarismului n'au fostŭ elevii gimnasiului Beiușanŭ; dér décă ar rĕtăci și unii dintre aceștia, nu ar fi și nu este vina gimnasiului, precum décă din tinerii crescuțĭ cu stipendii dela Mocionescĭ, Ghiba, Gojdu, Associațiunea transilvană etc. în urmă câțĭva nu ar corespunde obligămintelorŭ și angajamentelorŭ impuse lorŭ moralminte prin aceste beneficii, ba décă s'ar și lăpĕda de aspirațiunile naționale pentru unele abaterĭ pĕcătóse ca aceste, nu onoratele familii amintite și Associațiunea ar purta vina, căcĭ intențiunea lorŭ a fostŭ bună, și nu ca sĕ crescă cucĭ ingrațĭ.

După tóte aceste, cine póte susține acusa, că uniculŭ gimnasiu Beiușanŭ, din causă că elŭ esistá, elŭ singurŭ pórtă vina, că comitatele Ungariei cu elementŭ românescŭ nu prosperéză în cultura națională?

După «*chibzuiala nechibzuită*" a corespondentului, gimnasiulŭ Beiușanŭ mai are pĕcatulŭ cardinalŭ „ că în cerculŭ Beiușului ignoranța în sinulŭ poporului domnesce și astăḑĭ în mĕsura în carea a domnitŭ înainte de înființarea gimnasiului, care n'a avutŭ nicĭ cea mai neînsemnată influință culturală asupra poporului românŭ din comitatŭ«.

Acéstă asertiune a corespondintelui, décă ar fi adevĕrată, ar fi cea mai gravă și mai nimicitóre acusă pentru hierarchiele nóstre in a cărorŭ mână a statŭ și stau încă scolile poporale, der nu pentru gimnasiu; precum înse întregŭ productulŭ jurnalisticŭ alŭ corespondintelui rĕsună de golulŭ fraselorŭ nelogice, ĕstmodŭ afirmațiunea aci amintită în adevĕrŭ este séu stupidă séu malițiosă, nicĭ că putea sĕ o facă altuĭŭ decâtŭ unŭ băietandru, care n'are cunoscința trecutului.

Décă corespondentulŭ ar fi cunoscutŭ preoțimea, învĕțătorii și în genere inteligința română, nu ḑicŭ înainte de înființarea gimnasiului (1829—30) ci numai cea din 1848 când încă nicĭ că se propuneau studiile în limba română în gimnasiulŭ Beiușianŭ. și ar face comparațiune între aceia, și cei de față, s'ar topi însușĭ de ferbințéla absurdei sale afirmărĭ.

Apoi décă cresce inteligința unui poporŭ, se póte óre ca insușĭ poporulŭ printre care se resfiiră și locuesce acea inteligință, se rĕmână îndĕrĕtŭ și peste 50 de anĭ, totŭ în starea sa primitivă? Unŭ asemenea poporŭ necapabilŭ de cultură, n'ar merita sĕ aibă viéță!

Altmintretea gimnasiele preparéză individii pentru facultățĭ mai înalte și pentru cultivarea massei poporului suntŭ destinate scólele poporale, apoi décă aceste nu se găsescŭ în numĕrulŭ recerutŭ, și nu potŭ satisface recerințelorŭ moderne: óre și la acésta gimnasiulŭ sĕ fiă de vină?

Logofĕtulŭ nostru apoi după câte tóte vine și îndrugă la frase de: „spiritulŭ servilŭ, de tendința spre liberalismŭ, și scólă democratică« — Deórece în gimnasii sciințele trebuescŭ predate după sistemulŭ stabilitŭ prin supremele autoritățĭ scolare, respective prin ministeriu, și abaterea dela acelŭ sistemŭ-programŭ este strict oprită, o altă sistemisare o în sensŭ mai „liberalŭ« și „democraticŭ", chiar și când s'ar simți nevoiă de ea ar fi cu neputință. Nu cumva prin liberalismŭ și democrațiă ar voi corespondintele, ca tinerimea studiósă sĕ fiă liberă a lucra după capulŭ și placulŭ sĕu, și sĕ fiá scutită de disciplina recerută la orĭ ce institut?

Este tendențiósă și insinuarea, că unii profesorĭ mai liberalĭ arŭ fi espușĭ rĕsbunărei direcțiunei, ce tinde într'acolo sĕ spargă solidaritatea și frăția corpului didacticŭ, carele în privința instrucțiunei trebue sĕ fiă unŭ trupŭ și sufletŭ, căcĭ profesorii nu facŭ politică, ci propunŭ sciințele.

Limba română, care după corespondintele este lăsată în voia Tatălui, se propune pe sĕptĕmână în 17 óre regulatŭ și conscențiosŭ, precum arată și programulŭ; însășĭ propunerea studielorŭ, cu escepțiunea istoriei și a geografiei, se face în limba rom.; apoi Societate de lectură a tinerimei încă esistă la acestŭ gimnasiu sub conducerea unui profesorŭ chiar pentru cultivarea limbei și a sĕmțĕmĕntului românescŭ și nu pentru maghiarisare.

Dér sĕ reprivimŭ la timpurile trecute; înainte de 1848 limba propunerei in gimnasiu era cea ungurescă și latină; sub absolutismŭ (dela 1850 până la 1866) se propunea și germanesce căcĭ ĕstmodŭ erau sistemele și ordinațiunile, și totușĭ nu s'a maghiarisatŭ, nicĭ că s'a germanisatŭ acestŭ gimnasiu; décă logofeția sa are putere sĕ preschimbe sistemulŭ de acuma, nesmintitŭ că ar ave unŭ mare meritŭ înaintea tuturorŭ Românilorŭ, *et erit nobis magnus Apollo*

După aceste premerse, nu e vorbă. Domnii profesorĭ vorŭ fi vorbindŭ mai multŭ de nevoiă și unguresce și în parte suntŭ silițĭ a o face pentru învĕțăceii de naționalitatea ungurescă, din sînulŭ cărora lesne se rĕdică plângerĭ că suntŭ persecutațĭ; der vorbirea limbei unguresci o mai aduce cu sine și viața socială, de care nu se potŭ închide, căcĭ și altcum suntŭ din destulŭ suspiționațĭ cu separatismulŭ*); apoi se mai scie, că și alții profesorĭ de pe la alte institute pentru esemplu în Transilvania și Bucovina vorŭ fi vorbindŭ și germanesce, éră cei din România francesce; și din astă causă nu li se póte detrage din sĕmțĕmĕntulŭ românescŭ.

Departe sĕ fiă de noi sĕ apĕrămŭ pe unii ca aceia, décă suntŭ, carĭ dóră și în familiă se folosescŭ de altă limbă și nu de a lorŭ maternă; din parte-ne însĕ noi așa cunóscemŭ pe domnii profesorĭ, că și ca preoțĭ românĭ au sĕmțĕmintele lorŭ naționale; și décă arŭ ține de mofturĭ cărțile și productele literare române nu s'ar afla

*) Nu înțelegemŭ cum plângerile și suspiționările nebasate ale societății ungurescĭ potŭ sĕ dea directivă și sĕ regulamenteze în modŭ nenaturalŭ usulŭ limbei de comunicare a profesorilorŭ cu elevii și cu societatea neromână. Bine arŭ fi décă domnii profesorĭ din Beiușiu s'ar lăpĕda odată de obiceiulŭ de-a fi totŭ dĕnșii cei carĭ cedéză în asemenĭ casurĭ. Câtŭ pentru plângerile școlarilorŭ de naționalitate maghiară că suntŭ persecutațĭ, ce rĕmâne sĕ ḑică școlarii noștri dela gimnasiele ungurescĭ unde nu numai că nu se propune nicĭ unŭ obiectŭ în limba română, der li-se interḑice școlarilorŭ chiar de a vorbi românesce între ḑidurile școlei? — *Red.*

FOILETONŬ.

Dicționarŭ poporalŭ.

(Cuvinte românescĭ din jurulŭ Năseudului, de poporŭ grăite și totŭ pentru poporŭ alcătuite-)

adunate de dascălulŭ Iuliu Bugnariu.

(Urmare.)

239. *Prigoniță.* Așa se numesce o junincă trecută de trei anĭ, a căreia vreme a fostŭ sĕ fete, însĕ nu a fătatŭ.
240. *Nelepcică* (nelaptică)=junica, carea a fătatŭ sub trei anĭ.
241. *Hréuce*=póme, precum: mere, pere, cireșe, prune etc. Cuvĕntulŭ »hréucă« se folosesce și ca nume de ocară pentru ómenĭ.
242. *Bindeu*=fóle, pântece.
243. *Hoștopócă*=furcitură, clae de fĕnŭ, făcală din pologŭ.
244. *Pupueță*= căpiță de fĕnŭ.
245. *Ciuline*=tăiețĕi de formă pătrată ferțĭ în zărŭ orĭ în zamă de curechiu. Pe alocurea ciulinele sĕ numescŭ »urechiușĭ"; „ureciușe" și „burechiușĭ."
246. Șcordăluiescŭ=a sĕ împunge d. e. boii etc.
247. *Bondră*=mută; țiapa-liapa.
248. *Svĕrgină*=lemnulŭ ce stă d'asupra furcilorŭ dela colibă.
249. *Intruelare*=a mișca corpulŭ incolo și incoce.
250. *Intruele*=reumatismŭ, rĕcéla.
251. *Ursucŭ*=materia unsurósă, ce se află pe sub lâna oilorŭ.
252. *Procletŭ*=omŭ ciudatŭ, arțăgosŭ; omŭ cu capulŭ amână.
253. *Gadină*=dobitocŭ sĕlbaticŭ.
254. *Târșeșcŭ*=crăcescŭ, dau în laturĭ.
255. *Zăvoiŭ*=o luncuță ce se află pe lângă cutare rîu, brânză de vacă mestecată cu groșciorŭ (smĕntână)
256. *Cicicŭ*= pesce micŭ.
257. *Mușdaiŭ*=zamă de aiŭ (usturoiu.)
258. *Fârfăitŭ*=mișelŭ, ticăitŭ.
259. *Horlescŭ*=umblu din tĕrgŭ în tĕrgŭ d. e. am unŭ cuțitŭ pe care îlŭ dau pentru unŭ fluerŭ; fluerulŭ îlŭ dau pentru o curelușă cu bumbĭ etc.
260. *Doborăscŭ*=scuturŭ, dau josŭ.
261. *Corobețŭ*=verme genurŭ.
262. *Tigaie*=o ólă largă în care facŭ ómenii coleșă. — Din tigaie s'a formatŭ diminutivulŭ »tigăiță"= unŭ vasŭ micŭ de lutŭ, în care frigŭ ómenii slănină orĭ facŭ papă.

Notă. Locuitorii din comuna Zagra l. Năsĕudŭ nu pronunță »tigăiță«, ci ,cigăice« d. e. lapce dulce 'n *cigăice.*

263. *Poponețŭ*=unŭ cărbŭ în care se află o bucată de rază aprinsă și unsă cu unsóre.
264. *Ciolbanŭ*= ciolanu.
265. *Gomănescŭ*=vorbescŭ, glăsuiescŭ d. e.

   — Tacĭ fiuțŭ nu *gomăni*
   Că pe tin' te orŭ auḑi
   Păunașii codrilorŭ,
   Vătavii tĕlharilorŭ!«

266. *Gâtuiescŭ*=strîngŭ pe cineva de grumazĭ, de gâtŭ.
267. *Potcă.* Acésta este o bólă fórte grea și primejdiósă, ce se póte căpĕta prin »strigare«, séu în pădure tăindŭ nescai hucĭ etc.

Potca este impreunată cu junghiurĭ grozave, carĭ de regulă se punŭ la încheeturĭ, precum: la mânĭ orĭ picióre, ba de multeorĭ și în ceriulŭ gurii orĭ în nasŭ.

Din loculŭ unde se află buba, adecă potca, iese mai târḑiu unŭ osŭ micŭ și albŭ, care se numesce *„păr de strîgă"*. — Ca doftoriă contra acestui morbŭ se aplică descântecŭlŭ de Potcă,*) și anume: sĕ ia o bucată de untură slujită și se pune pe o frunḑă de mălaiŭ; se stropesce apoi cu aghiasmă de atâtea orĭ, de câteorĭ se repețesce descântecŭlŭ. După aceia se ia și sĕ pune

*) A se vedé »Gazeta Poporului pro 1886.

în bibliotecele lorŭ cărţĭ sciinţifice şi literare române câte se află.

Va fi adevĕrŭ, că unii tinerĭ românĭ carĭ suntŭ veniţĭ la gimnasiulŭ din Beiuşiu de pe la scólile din Szarvas, Kecskemet, Halas, Nagykörös etc. vorŭ vorbi slabŭ românesce, dér la acésta nu pórtă vina gimnasiulŭ Beiuşanŭ, ci din contră îi este meritulŭ că pentru aceea vinŭ aicĭ, ca sĕ-şĭ învețe limba maternă, şi ce sciu, aicĭ şĭ-au apropiatŭ.

Ce atinge moralitatea cu cuvêntulŭ amintitŭ, dér de altfelŭ refăcuta de corespondintele credemŭ, că nu e joculŭ, ca aceea [sĕ se discute în foile publice; trebue însĕ sĕ însemnămŭ că deórece în lume nimicŭ nu este perfectŭ şi fără de greşelĭ, şi décă de acestea s'au ivitŭ şi pe la gimnasiulŭ Beiuşianŭ, acelea cu încetulŭ şi mereu s'au strecuratŭ şi se depărteză de p'acolo. „Dér cine sĕ sémte fără de pĕcatŭ sĕ arunce cu pétra« a ḑisŭ Christosŭ. Totuşĭ de presinte n'avemŭ cause de bănuelĭ.

În fine cu tóte că nu se întrébă cine a scrisŭ, ci se caută că ce s'a scrisŭ, şi cu tóte că noi am rĕspunsŭ la cele scrise, totuşĭ aflămŭ cu cale şi la loculŭ sĕu. sĕ reflectămŭ pentru conduita şi modestia tinerilorŭ noştri, că décă scrierea corespondentului cu *a c* indigetéză pe tênĕrulŭ redactorŭ alŭ „Tribunei", pe cum sĕ şi crede, care numai acum a scuturatŭ pulberea gimnasiului Beiuşianŭ de pe sine, aceea împrejurare că numele sĕu se tipăresce „ca redactore" la códa fiecărui esemplarŭ alŭ „Tribunei", pe d-sa de locŭ nu-lŭ face omŭ mai de ispravă decâtŭ precum aievea este; firma redacţiunei sĕu direcţiunei sale nicĭ că însemnéză vre-o importanţă politică, ci numai o simplă necesitate, după împrejurările dela acelŭ ḑiarŭ. *Unulŭ din garda vechiă.*

Între Valea Agrişului şi Almaşului, Noemvre 1887.

Domnule Redactorŭ! În 30 Noemvre a. c. s'a ţinutŭ sinodulŭ tractualŭ de tómnă alŭ tractului protopopescŭ alŭ Almaşului mare, în comuna bisericéscă gr. cat. Zutorŭ, fiindŭ presenţĭ preoţiĭ tractului mai toţĭ, éră docenţiĭ toţĭ, fiindŭ deja prin on. d-nŭ protopopŭ Basiliu Poruţiu convocaţĭ, spre a se forma şi înfiinţa unŭ despărţĕmêntŭ de reuniune învĕţătorescă.

Diminéţa au participatŭ în corpore la sf. liturgiă preoţiĭ şi docenţiĭ în frunte cu bine-meritatulŭ d-nŭ protopopŭ. După ce s'a ţinutŭ liturgia, cam pe la 10 óre a. m., cei adunaţĭ fiindŭ cu toţiĭ într'o casă ţĕrănéscă (ne avêndŭ altă localitate) on. d-nŭ protopopŭ prin o vorbire însufleţitóre arĕtă scopulŭ întrunirei acestui sinodŭ şi termină vorbirea declarândŭ deschisŭ sinodulŭ, între strigărĭ de „sĕ trăiască."

Din causă că on. d-nŭ Petranŭ Floriauŭ ca notarŭ tractualŭ era ocupatŭ cu mai multe afacerĭ s'a alesŭ notarŭ *ad hoc* on. d-nŭ Simionŭ Marincaşiu preotŭ, care cu urginţă îşĭ începŭ misiunea. S'a cititŭ cerculariulŭ metropolitanŭ ce strictŭ ordinéză fiă-carei representaţiunĭ bisericescĭ ca cu finea fiă-cărui anŭ sĕ se legitimeze înaintea oficiului protopopescŭ tractualŭ cu libelŭ de dare că au solvitŭ darea şi nu e în restanţă, chiar aşa şi cu taxa anuală la fondulŭ de pensiune regnicolarŭ.

S'a cetitŭ şi esplicatŭ unŭ altŭ cerculariŭ metropolitanŭ prin care se ḑice că epistolele ce ar fi de a se adresa şi trimite pe poştă fără portŭ sĕ se scrie adresa ântâiŭ în limba română şi după aceea de desubtŭ în limba maghiară. La acésta au rĕspunsŭ câţĭva dintre d-nii preoţĭ că decâtŭ sĕ scrie în limba maghiară *mai bucurosŭ vorŭ plăti portulŭ.* După acestŭ rĕspunsŭ au fostŭ întrebaţĭ d-nii preoţĭ că de unde vorŭ plăti portulŭ poştalŭ şi rĕspunsulŭ a fostŭ, că din buzunariulŭ propriu fiesce carele, numai sĕ nu scrie ungleresce. Acésta au şi primit'o cu toţiĭ.

După acésta on. d-nŭ Floriauŭ Petranŭ ca cassariulŭ bibliotecei tractuale îşĭ face raportulŭ înaintea Sinodului; totodată provócă pe cei ce suntŭ în restŭ cu taxa bibliotecei ca în celŭ mai scurtŭ timpŭ sĕ o solvéscă, ca de o parte pentru banii ce resteză pe la unii sĕ mai pótă procura opurĭ, ér de altă parte sĕ fiă rĕluite restanţele.

Totŭ susŭ numitulŭ d-nŭ, fiindŭ şi agentulŭ băncei Transilvania, provócă pe acele representaţiunĭ bisericescĭ ce suntŭ în restŭ pentru asiguraţiunile superedificatelorŭ bisericescĭ şi şcolare etc. sĕ plătéscă, făcêndu-i atenţĭ la casŭ de periculŭ asupra urmărilorŭ triste ce arŭ îndura prin aceea că nu'şĭ solvescŭ la timpulŭ sĕu taxele. Cu acestea cele ţinĕtóre de sinodŭ s'au finitŭ, deci pentru recreaţiune se şi suspinde pe 2—3 minute şedinţa.

Redeschiḑêndu-se şedinţa, on. d-nŭ protopopŭ prin o cuvêntare strălucită introdu-se lucrările şedinţei a doua privitóre la reuniunea înfiinţândă a învĕţătorilorŭ tractualĭ, între strigărĭ de »sĕ trăiască«.

Aci înainte de tóte face întrebare d-lŭ protopopŭ, că fiindŭ deja propusă de unii docenţĭ înfiinţarea unui despărţĕmêntŭ alŭ reuniunei învĕţătorescĭ a învĕţătorilorŭ românĭ Selăgenĭ, cu atâtŭ mai vêrtosŭ că o parte a acestui tractŭ se ţine de comit. Sĕlagiului, voescŭ a o primi şi a se constitui? La acésta apoi cu toţiĭ s'au învoitŭ. Cetindŭ-se statutele reuniunei învĕţătorilorŭ românĭ selăgenĭ s'au primitŭ şi onor. d-nŭ protopopŭ a fostŭ rugatŭ sĕ facă paşii necesarĭ pentru incorporarea acestui despărţĕmêntŭ cu susŭ amintita reuniune.

Acum s'a provocatŭ docentele Basiliu Banea din St. Georgiulŭ de Meseşiu pentru a'şĭ ceti disertaţiunea sa care a avutŭ cuprinsulŭ: Cultura religiósă morală a poporului de ce necesŭ şi când este a se propune în scóla poporală?

Terminându-se acésta, a începutŭ docentele primarŭ Ioanŭ Maximŭ din Buciumĭ o disertaţiune alŭ că rei cuprinsŭ a ţintitŭ la scopulŭ: necesitatea şi folosele reuniunei învĕţătorescĭ, îndemnândŭ cu tóte puterile pre docenţĭ la sprijinirea şi îmbrăţişarea reuniunei, arĕtândŭ exemple cu câtŭ suntŭ mai înaintaţĭ întru cultură cei ce mai de timpuriu au înfiinţatŭ asemenea reuniunĭ etc.

Finindu-se acésta, on. d-nŭ protopopŭ propune alegerea oficialilorŭ reuniunei. S'au alesŭ: Preşedinte on. d-nŭ protopopŭ Basiliu Poruţŭ, vice-preşedinte on. d-nŭ Simionŭ Marincaşŭ preotŭ, notarŭ I. Gabrielŭ Labo, II. Basiliu Banea, cassarŭ: Ioanŭ Maximŭ, controlorŭ: Simionŭ Suciu docente, bibliotecarŭ: Emanoilŭ Mocianu, care totodată e şi bibliotecarulŭ tractului.

După acestea a urmatŭ înscrierea membrilorŭ. Dênşiĭ cu toţiĭ s'au făcutŭ membri ordinarĭ éră dintre preoţĭ câţĭva membri ajutătorĭ cu taxa de câte 1 fl. la anŭ.

A urmatŭ aci a treia disertaţiune, care s'a cetitŭ de cătră docentele din Bogdana Gabrielŭ Labo. Cuprinsulŭ acesteia a fostŭ lipsa de biblioteце populare la fiecare scóla populară, modulŭ şi mijlócele înfiinţărei precum şi folosulŭ lorŭ.

Cu acésta s'au finitŭ lucrările. D-lŭ protopopŭ închide şedinţa adunărei reuniunei învĕţătorescĭ, esprimându-şĭ părerea de bine şi plăcerea pentru că a putut ŭ reeşi a înfiinţa reuniunea amintită, de mare necesitate şi de atâta timpŭ dorită.

A urmatŭ prânḑulŭ la casa ospitală a M. O. D. Vasiliu Mocanu, preotŭ gr. cat. în Zutonŭ. Aci s'au ţinutŭ şi vre-o doué toaste, după prânḑŭ apoi salutându-se şi îmbrăţişându-se unulŭ cu altulŭ, s'au împărţitŭ care încătrău îi conducea drumulŭ.

Dea Dumneḑeu ca sĕ aibă imitatorĭ învĕţătorii acestui tractŭ, căcĭ numai atuncĭ putemŭ spera unŭ viitorŭ frumosŭ décă se vorŭ forma astfelŭ de Associaţiunĭ, altfeliu nu. *Ioanŭ Maximŭ* junior.

Ţiganca română şi Sadi-Carnot.

Ca potrivélă neprevĕḑută, ceea ce urméză nu e rĕu de locŭ. Citimŭ în „Fanfulla" din Roma cu data de 6—7 Decemvre:

Sadi Carnot! Pare că alegerea sa la preşedinţa Republicei francese a fostŭ prorocită.... acum vre-o 80—90 de anĭ, când succesorulŭ d-lui Grévy nu era nicĭ măcarŭ născutŭ. Nicĭ o mărire neaşteptată nu se produce în lume fără ca sĕ şĭ aibă legenda şi profeţia ei.

Marele Carnot, moşulŭ actualului preşedinte, umbla într'o ḑi pe câmpŭ cu vre-o câţĭ-va oficerĭ şi representanţĭ ai poporului. În cale îi eşi înainte o bĕtrână Ţigancă cu hainele sdrenţuite şi cerêndŭ-i de pomană. În apropiere, o cetă de Ţiganĭ îşĭ puseseră corturile. Bĕtrâna era din laia aceia.

— „Dă-mĭ unŭ francŭ, *signor barone*", ḑise ea în nemţesce stricatŭ, nesciindŭ se vede limba francesă.

— „Curióse fiinţe şi Ţiganii éştia", ḑise Carnot întorcêndu-se cătră cei carĭ îlŭ urmau; »ei singurĭ îţĭ spunŭ câtŭ sĕ le dai, şi ca sĕ le dai te facŭ baronŭ şi conte!" Ş'apoi suriḑêndŭ se întorse cătră Ţigancă ḑicêndŭ: „Eu nu suntŭ baronŭ, dér écă îţĭ dau cincĭ francĭ pentru buna ta intenţiune.'

Ţiganca ascunse iute în sînŭ moneta ş'apoi, ca luată din alte alea, vorbi astfelŭ lui Carnot:

— „Tu eştĭ iubitŭ fórte de concetăţenii tĕi şi numele tĕu va rĕmâne multă vreme în mintea lorŭ. Copii tĕi vorŭ fi cu cinste, şi unŭ nepotŭ alŭ tĕu va fi căpulŭ némului tĕu. Aşa îţĭ prorocesce Mididica, şi se va face." Şi ue mai aşteptândŭ rĕspunsŭ, ea se depărtă *canticchiando un ritornello della vecchia canzone zingaresca:*

Mitidika, mitidika, Wiem ŭng quatsch!
Ba nu, ba nu, n'am tsche fatsch!

— „Sciu că'mĭ trage a bine Ţiganca« esclamă riḑêndŭ Carnot, „dér mai lesne ar fi sĕ le înţelegĭ îndrăcita lorŭ limbă, decâtŭ sĕ le credĭ prorociile."

»Totuşĭ, spune „Fancfulla", prorocia Ţigancei fù culésă de cei carĭ urmau pe Carnot şi chiar înregistrată într'unele memorii ale timpului.

Acestea le spune „Fanfulla". Cititorii au înţelesŭ de sigurŭ că *la vacchia canzone zingaresca* e gingaşulŭ cântecŭ românescŭ:

— Mititico, mititico, vinŭ încóce!
— Ba nu, ba nu, n'am ce face!

şi prin urmare, bĕtrâna Ţigancă era din România, venită şi atuncĭ cum vinŭ şi acum, — lunĭ dearêndulŭ pe josŭ prin Austria şi Germania tocmai în Francia, oprindu-se la marginea oraşelorŭ, la marginea Parisului bunióră, unde îndată ce aude că au sositŭ Ţiganii, amiculŭ nostru Bataillard se duce sĕ-i studieze, ér romanţierulŭ Richepin sĕ-i veḑă şi sĕ petrécă cu dênşii pentru a scrie pe urmă romane ca *Miarka, la fille à l'Ours.*

Limba pe care Marele Carnot, *organisatorulŭ victorielorŭ* primei Republice francese, o numia *îndrăcită*, era curată limbă românéscă pe care însĕ, décă o pronunţĭ pe ţigănesce şi mai cu sémă décă o scrii ca „Fanfulla" şi ca autorii memorielorŭ ce elŭ citéză *(quâtsch, fâtsch, wiem ŭng)*, dreptŭ ai sĕ 'i ḑicĭ că e îndrăcită.

A! décă bĕtrâna Ţigancă ar fi luatŭ pe marele Francescŭ mai la o parte ḑicêndu-i:

Aidi nane gi kutka
Te mothau tuk-ek orba;
Ci mothau orba ţikni,
Ta mothau ek mai bari.

adică, după traducţiunea d-lui Barbu Constantinescu: aidi, nene, până aci — sĕ'ţĭ spui ţie o vorbă; — nu'ţĭ spuiu vorbă micŭ,— ci 'ţĭ spuiu una mai mare, — atuncĭ Carnot ar fi avutŭ dreptate sĕ ḑică limbă îndrăcită éstui amestecŭ de consóne surde şi guturale, de te dóre în gâtŭ citindu-le.

Orĭ cum ar fi, o bĕtrână Ţigancă română a proorocitŭ lui Carnot că nepotu-sĕu are sĕ fiă „capŭ alŭ némului sĕu«, adică preşedinte alŭ Republicei francese.

Proorocia s'a îndeplinitŭ, — „tocmai pe tocmai, „Românicol! că măchar de h'ar hi datŭ cu ghiocu alde „*Midica*, şi thot n'ar hi ghicit mai iacană că gagiul de „*Sadé Cârnat*, nepotu lui moşu-su, hare se hiă *ditai bari* „*Pîrzident*". (»Românulŭ«.)

Scirĭ poliţienescĭ. Erĭ nóptea unŭ visitiu de birje şi o calfă de croitorŭ, carĭ în stare de totală beţiă turburau liniştea publică prin larmă şi strigăte pe stradă, au fostŭ arestaţĭ şi fiindŭ că s'au purtatŭ şi faţă de organele poliţienescĭ în celŭ mai renitentŭ modŭ, au fostŭ aspru pedepsiţĭ.

SCIRĬ TELEGRAFICE.

(Serv. part. a »Gaz. Trans.«)

PESTA, 13 Decemvre. — Deputatulŭ dietalŭ Literaty, care a fostŭ rănitŭ în duelŭ, a muritŭ.

BERLIN, 13 Decemvre. — Atacul ŭ de bólă a cancelarului imperiului s'a înlăturatŭ deja cu tóte astea are nevoe dênsulŭ de linişte şi dietă.

PARIS, 13 Decemvre. — Lui Tirard i-a succesŭ a forma cabinetulŭ, în care se află şi Flourens, Fallières şi Sarrien. Preşedintele Republicei a subsemnatŭ decretulŭ.

Editorŭ şi Redactorŭ responsabilŭ Dr. Aurel Mureşianu.

---

pe o răză albă de inŭ apoi se légă loculŭ unde se află buba *)

268. *Fundereiu*=claie de fênŭ începută; bărbânţă de brânză începută d. e. mai am încă unŭ fundereiu de brânză etc.
269. *Îndrugare*=rĕsucire d. e. tortulŭ de cânepă orĭ de lână.
270. *Coterză*=răză; haine sfêrticate, rupte.
271. *Sărceriu*=unŭ lemnŭ clenciurosŭ, în care'şĭ acaţă pĕcurarii cercila (desagĭ, straiţă, sumanŭ etc.)
272. *Canoră*=lâna (de óie) ce rĕmâne în pepteni după ce se scóte pĕrulŭ.
273. *Hladŭ*=lemnulŭ (talpa), ce se pune pe din dosulŭ colibii, ca sĕ nu vie apa dela délŭ.
274. *Imboldescŭ*=ovescŭ; împingŭ cu putere.
275. *Horpotescŭ*=a be ca cânii.
276. *Jântalău*=unŭ lemnŭ cam de 1 metru de lungŭ, care la unŭ capĕtŭ pórtă unŭ cercŭ. Cu acesta batŭ pĕcurarii laptele celŭ închegatŭ, când facŭ caşulŭ.
277. *Grăescŭ în hârjele*=grăiescŭ în ponturĭ, în figurĭ, şi alegorii; facŭ glume, şagacitate.
278. *Mogorogescŭ*=grăiescŭ în modŭ neînţelesŭ.

*) Despre „*Potcă*" voi vorbi în altŭ articulŭ mai pe largŭ.

279. *A se uşta*=a rĕsufla greu.
280. *Zăvărdacă*=lapte acru subţire.
281. *Şarpău*=funiă mică de legatŭ vitele la iesle.
282. *Mascură*=porcŭ jugănitŭ.
283. *Viţŭ*, giţŭ=şirŭ, firŭ de aţă pe care se află înşirate mai multe mărgele.

Dragă Rujălină,
Flóre din grădină,
Légă a te jele
D'unŭ viţŭ de mărgele etc.

284. *Luştescŭ*=desfacŭ d. e. cucuruzŭ.
285. *Hacŭ*=modru; asĕmĕnare d. e. n'are hacŭ de blăstĕmatŭ.
286. *Pocanie*=pocăinţă; penitinţă; îndreptare, coregere.
287. *Hoşbotŭ* pl. hoşboturĭ=vase precum: bĕrbinţe, găleţĭ etc.
288. *Tiramurĭ*=unelte, rechisite.
289. *Fălantŭ*=bucată, piesă, dărabŭ d. e. Şĭ-a tăiatŭ unŭ falantŭ de pită.
290. *Prisocire*=a apăsa curechiulŭ (varza) în bute (buclanŭ).
291. *Zălezătŭ-ă*=slabŭ, amărâtŭ; mişelŭ.
292. *Ciurbăluescŭ*=scurgŭ zama (mórea) de pre curechiulŭ pusŭ în bute (buclanŭ) şi apoi érăşĭ o tornŭ îndĕrĕptŭ. (Va urma mai târḑiu.)

Cursulŭ la bursa de Viena

din 12 Decemvre st. n. 1887.

Rentă de aurŭ 5% . . .	98 05
Rentă de hârtiă 5% . .	83.20
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	148. –
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune) . . .	98 75
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	— —
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	112 25
Bonurĭ rurale ungare . .	104.—
Bonurĭ cu cl. de sortare	1C3.50
Bonurĭ rurale Banat-Timişŭ	103.50
Bonurĭ cu cl. de sortare	108 25
Bonurĭ rurale transilvane	103 50
Bonurĭ croato-slavone . .	105 75
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	98.75
Imprumutulŭ cu premiu ung.	121.—
Losurile pentru regularea Tisei şi Segedinului .	121.50
Renta de hârtiă austriacă	79.10
Renta de arg. austr. . .	81 60
Renta de aurŭ austr. . .	110 70
Losurile din 1860 . . .	133 25
Acţiunile băncei austro-ungare	875 —
Act. băncei de creditŭ ung.	279.50
Act. băncei de creditŭ austr.	274.90
Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.97
Napoleon-d'orĭ	10.—
Mărcĭ 100 imp. germ. . .	61.90
Londra 10 Livres sterlinge	126 30

Bursa de Bucuresci.

Cota oficială dela 19 Noemvre st. v. 1887.

	Cump.	vênd.
Renta română (5%). .	$93^1/_2$	$91^1/_2$
Renta rom. amort. (5%) .	96—	97—
» convert. (6%) .	91—	92—
Împr. oraş. Buc. (20 fr.)	34—	36—
Credit fonc. rural (7%) .	105—	106—
» „ „ (5%) .	$91^3/_4$	$92^1/_4$
» » urban (7%) . .	103—	104—
» » » (6%) .	96—	97—
» » » (5%) .	$87^1/_2$	$88^1/_2$
Banca naţională a României 500 Lei	——	——
Ac. de asig. Dacia-Rom.	——	——
« » » Naţională	——	——
Aurŭ contra bilete de bancă . .	$14.^1/_4$	15.—
Bancnote austriace contra aurŭ. .	2.03	2.04

Cursulu pieţei Braşovu

din 13 Decemvre st. n. 1887.

Bancnote românescĭ	Cump.	8.54	Vênd.	8.57
Argint românesc	»	8.49	»	8.52
Napoleon-d'orĭ	»	9.97	»	10.—
Lire turcescĭ	»	11.27	»	11.30
Imperialĭ	»	10.26	»	10.29
Galbenĭ	»	5.87	»	5.90
Scrisurile fonc. »Albina» 6% .	»	101.—	»	102.—
„ » „ 5% .	„	98.—	»	99.—
Ruble Rusescĭ	»	110.—	»	$111.^1/_2$
Discontulŭ . . .	»	7—10% pe anŭ.		

Nr. 12,608—1887.

Publicaţiune.*)

în afacerea statorirei dărei pentru anii 1888 şi 1889.

I. Referitorŭ la darea de casă.

De vreme ce, conformŭ §§. 11 şi 12 alŭ art. de lege 44 din 1883, s'a statoritŭ deja darea de casă pentru anii 1887, 1888 şi 1889 pe basa fasiunilorŭ dărei pentru casă ascernute în an. 1886, se provócă în urma ordinaţiunei inspectoratului reg. de dare din 3 Noemvre a. c. Nr. 17,960 numai acei posesorĭ de casă, carĭ din an. 1886 încóce au clăditŭ din nou, séu aceia carĭ în decursulŭ anului 1887 şi-au finitŭ clădirile nouĕ, în fine acei posesorĭ de case, carĭ prin adaptările făcute la casele lorŭ şi-au întocmitŭ aceste case pentru locuinţă, fără ca sĕ fi plătitŭ mai nainte dare pentru aceste case, — ca sĕ-şĭ aştérnă la oficiulŭ orăşenescŭ de dare până **celŭ multŭ în 20 Decemvre a. c.** fasiunile dărei de casă immanuate lorŭ prin acelaşĭ oficiu, se înţelege de sine fiindŭ provĕdute mai întêiu rubricele acestorŭ fasiunĭ cu datele recerivere, pedepsindu-se la casulŭ contrarŭ negligenţii de cătră inspectoratulŭ reg. de dare, în sensulŭ §. 101 alŭ art. de lege 44 din an. 1883, cu o pedépsă de ordine dela 1—50 fl. v. a. şi dispunêndu-se afară de aceea, ca fasiunile dărei pentru casă sĕ se estradeze ex offo pe spesele posesorilorŭ negligenţĭ de case.

La compunerea fasiunilorŭ chiriei casei are sĕ se inducă în cólele de fasionare atâtŭ singuraticele părţĭ de locuinţă, câtŭ şi chiriile căpĕtate pentru acele în an. 1887.

Chiriile au ca sĕ se fasioneze în întréga lorŭ sumă, neconcedându-se, ca din aceste chirii sĕ se subtragă ceva de cătră chiriaşŭ pentru eventualele reparaturĭ făcute etc. etc.

La casŭ décă o locuinţă, mai nainte închiriată, a rĕmasŭ în decursulŭ an. 1887 gólă, atuncĭ **nu are sĕ se amintéscă în cóla fasionărei dărei** împrejurarea acésta, ci din contră are sĕ se inducă chiria aceea ce o ar fi căpĕtatŭ posesorulŭ casei, când ar fi fostŭ locuinţa închiriată. Se recere acésta din acelŭ motivŭ, deórece locuinţele carĭ stau góle, au ca sĕ se arate separatŭ în scrisŭ.

Încă odată se observă, cumcă fasiunile dărei chiriei de casă, carĭ s'au ascernutŭ până în 20 Decemvre a. c., au valóre pentru anii 1888 şi 1889, prin urmare chiriele căpĕtate pentru anulŭ 1887 vorŭ servi ca basă pentru computarea dărei de casă.

2. Cu referinţă la partidele supuse dărei se observă, că dênsele se obligă, ca sĕ dea tóte datele asupra dărei carĭ se vorŭ pretinde de cătră organele oficióse destinate pentru conscrierea dărei pro 1888 şi 1889, deórece la casŭ contrariu tăinuirea membrilorŭ familiarĭ supuşĭ dărei, a calfelorŭ de meseriaşĭ şi neguţătorĭ, mai departe tăinuirea servitorimei, ucenicilorŭ etc. se va pedepsi în sensulŭ §-lui 101 alŭ art. de lege 44 din 1883 cu o pedépsă dela 1—50 fl. v. a.

Braşovŭ, 10 Decemvre 1887.

Magistratulŭ orăşenescŭ.

*) Reprodusă întocmai după originalŭ. — Red.

Ü. Sz. 511/1887.

Arverési hirdetmény.

A „Georg Türks Sohn" csődtömege hitelezői által kinevezett hitelezői választmánynak 1887 évi November hó 22-ik napján hozott határozata alapján a csődtömeghez tartozó leltározott ingóságok (butor és papirgyári berendezési tárgyak és papir-készletek és anyagok) értékesitése czéljából ezen ingoságok valamint a csődtömeghez tartozó összes követeléseknek, nyilvános árverésutján leendő elárverezésére határidőül folyó 1887 évi Deczember hó 19 ik napja, illetve következő napjai mindenkor délelőtt 10 orakor tüzetik ki.

Miről a venni szándékozok azon hozzéadással értesittetnek, hogy az árverés a helyszinén a Bolonya külvárosban fekvő „Türk"-féle papirgyár helyiségében fog megtartani, és hogy az ingóságok egyenként, de a lehetőségig nagyobb részletekben és a leltári becsáron alól is, de mindenkor azonnali készpénz fizetés mellett fognak a legtöbbet igerőnek eladatni és birtokbe bocsáttatni.

Brassóban, 1887 évi December hó 7-én.

A hitelezői választmány és csődtönreggondnok felkérésére:

2—3 **Nemes Péter**, m. közjegyző.

Avisŭ d-lorŭ abonaţĭ!

Rugămŭ pe d-nii abonaţĭ ca la reînoirea prenumeraţiunei sĕ binevoiască a scrie pe cuponulŭ mandatului postalŭ şi numerii de pe făşia sub care au primitŭ diarulŭ nostru până acuma.

Domnii ce se abonéză din nou sĕ binevoiască a scrie adresa lămuritŭ şi sĕ arate şi posta ultimă.

Décă se ivescŭ iregularităţĭ la primirea diarului onor. abonaţĭ suntŭ rugaţĭ a ne încunosciinţa imediatŭ prin carte postale, ca în câtŭ depinde dela noi, sĕ se delătureze. *ADMINISTR. „GAZ. TRANS."*

Tipografia ALEXI, Braşovŭ.